

**ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA ZDROWIA**

z dnia 29 października 2003 r.

**W SPRAWIE WYKAZU DZIEDZIN PIELEŃNIARSTWA ORAZ
DZIEDZIN MAJĄCYCH ZASTOSOWANIE W OCHRONIE
ZDROWIA, W KTÓRYCH MOŻE BYĆ PROWADZONA
SPECJALIZACJA I KURSY KWALIFIKACYJNE, ORAZ
RAMOWYCH PROGRAMÓW SPECJALIZACJI DLA
PIELEŃNIAREK I POŁOŻNYCH**

(Dz. U. Nr 197, poz. 1922)

- Wyciąg -

ZAŁĄCZNIK Nr 16

**RAMOWY PROGRAM BLOKU SPECJALISTYCZNEGO
SPECJALIZACJI W DZIEDZINIE PIELEŃNIARSTWA OPIEKI
DŁUGOTERMINOWEJ DLA PIELEŃNIAREK**

I. Cel kształcenia

Uzyskanie przez pielęgniarkę specjalistycznych kwalifikacji w dziedzinie pielęgniarstwa opieki długoterminowej i uzyskanie tytułu specjalisty w tej dziedzinie.

II. Czas trwania specjalizacji

1. Łączna liczba godzin wynosi 900 godzin dydaktycznych.
2. Liczba godzin w bloku ogólnozawodowym wynosi 330 godzin.
3. Liczba godzin w bloku specjalistycznym wynosi 570 godzin, w tym w części teoretycznej 360 godzin, w części praktycznej 210 godzin.

III. Wykaz umiejętności będących przedmiotem kształcenia

W wyniku realizacji treści nauczania pielęgniarka powinna:

1. Rozpoznawać sytuację zdrowotną, psychologiczną i społeczną podopiecznych.

**Kształcenie Podyplomowe – Specjalizacja – Program Specjalizacji
w Dziedzinie Pielęgniarstwa Opieki Długoterminowej dla Pielęgniarek**

2. Planować, realizować i koordynować indywidualną, kompleksową opiekę.

3. Udzielać specjalistycznej pomocy w zakresie rozwiązywania złożonych problemów zdrowotnych i psychospołecznych podopiecznych.

4. Współorganizować warunki rehabilitacji oraz koordynować proces rehabilitacji, readaptacji i rewalidacji chorych, niepełnosprawnych.

5. Organizować system wsparcia społecznego.

6. Prowadzić edukację podopiecznych i ich rodzin (bliskich) szczególnie w zakresie organizacji samoopieki, samopielęgnacji.

7. Kształtować postawy sprzyjające zachowaniu i umacnianiu zdrowia oraz przeciwdziałaniu niepełnosprawności u podopiecznych i ich bliskich.

8. Inspirować i podejmować działania na rzecz zapewnienia jakości opieki pielęgniarstwa.

9. Kierować pracą zespołów pielęgniarstwa.

10. Współpracować w zespole interdyscyplinarnym i koordynować działania zespołu.

11. Kształtować i prezentować postawy etyczne oraz pozostawać w etycznych relacjach pielęgniarka - podopieczny - rodzina.

12. Respektować w praktyce obowiązujące regulacje prawne dotyczące opieki zdrowotnej, pomocy społecznej oraz wykonywania zawodu pielęgniarki.

13. Podejmować inicjatywy na rzecz własnego doskonalenia i rozwoju zawodowego.

IV. Plan nauczania

Lp.	MODUŁ	Teoria - liczba godzin	STAŻ		Łączna liczba godzin
			placówka	liczba godzin	
1	2	3	4	5	6

**Kształcenie Podyplomowe – Specjalizacja – Program Specjalizacji
w Dziedzinie Pielęgniarstwa Opieki Długoterminowej dla Pielęgniarek**

I	Problemy zdrowotne, psychologiczne i społeczne osób przewlekle chorych	150	Podstawowa opieka zdrowotna lub Opieka środowiskowa Dom pomocy społecznej dla przewlekle chorych lub Zakład pielęgnacyjno-opiekuńczy lub Ośrodek mieszkalno-rehabilitacyjny Ośrodek opieki paliatywnej lub Hospicjum	35 35	255
II	Problemy zdrowotne, psychologiczne i społeczne ludzi starszych	60	Dom pomocy społecznej lub Oddział geriatryczny szpitalny	35	95
III	Problemy zdrowotne, psychologiczne i społeczne osób upośledzonych umysłowo	60	Dom pomocy społecznej dla dzieci z upośledzeniem umysłowym lub Oddział opiekuńczo-leczniczy szpitalny	35	95
IV	Problemy zdrowotne, psychologiczne i społeczne osób z zaburzeniami psychicznymi	60	Dom pomocy społecznej dla chorych z zaburzeniami psychicznymi lub Ośrodek mieszkalno-rehabilitacyjny	35	95
V	Organizacja	30	-	-	30

Kształcenie Podyplomowe – Specjalizacja – Program Specjalizacji
w Dziedzinie Pielęgniarstwa Opieki Długoterminowej dla Pielęgniarek

systemów ochrony zdrowia i pomocy społecznej				
Łączna liczba godzin	360		210	570

V. Program nauczania

MODUŁ I. PROBLEMY ZDROWOTNE, PSYCHOLOGICZNE I SPOŁECZNE OSÓB PRZEWLEKLE CHORYCH

1. Cel modułu

Przygotowanie pielęgniarki do świadczenia samodzielnej, profesjonalnej, specjalistycznej opieki nad osobami przewlekle chorymi.

2. Wykaz umiejętności wynikowych

- W wyniku realizacji treści nauczania pielęgniarka powinna:
- 1) ocenić jakość życia przewlekle chorego i zapotrzebowanie na profesjonalną pomoc pielęgniarki;
 - 2) realizować indywidualną opiekę nad chorym przewlekle;
 - 3) przestrzegać zasad postępowania dietetycznego i ustalać diety u chorych w oparciu o obowiązujące w tym zakresie wytyczne;
 - 4) kontrolować pod względem jakościowym i ilościowym sposób odżywiania chorego, doradzać przy planowaniu posiłków;
 - 5) zastosować skuteczne metody i techniki karmienia oraz najlepsze sposoby nawadniania chorych;
 - 6) podejmować postępowanie interwencyjne, zgodnie z przyjętymi standardami w przypadku niepokojących objawów związanych z farmakoterapią;
 - 7) zapewnić zaopatrzenie chorego na cukrzycę w środki pierwszej pomocy cukrzycowej;
 - 8) wykonywać, kierować na badania profilaktyczne w celu wczesnego wykrywania objawów powikłań choroby;
 - 9) zapewnić bezpieczne warunki otoczenia chorego w celu zapobiegania urazom i infekcjom;
 - 10) racjonalnie planować wysiłek fizyczny chorego;

**Kształcenie Podyplomowe – Specjalizacja – Program Specjalizacji
w Dziedzinie Pielęgniarstwa Opieki Długoterminowej dla Pielęgniarek**

- 11) łagodzić, eliminować dolegliwości bólowe chorych z wykorzystaniem środków farmakologicznych, technik ułożenia chorego, elementów masażu i środków przeciwpalnych;
- 12) zastosować środki farmakologiczne w eliminacji bólu - modyfikować dawkę leku, sposób i drogę podawania;
- 13) przestrzegać zasad bezpieczeństwa i postępować zgodnie z obowiązującymi standardami przy stosowaniu chemioterapii i radioterapii;
- 14) zapobiegać zmianom patologicznym skóry i błon śluzowych;
- 15) zaopatrywać odleżyny, odparzenia i inne trudno gojące się rany, właściwie dobierając i wykorzystując środki farmakologiczne i materiały medyczne;
- 16) prowadzić podstawowe ćwiczenia logopedyczne;
- 17) stosować ćwiczenia usprawniające w celu zapobiegania skutkom wynikającym z długotrwałego unieruchomienia i poprawy koordynacji ruchów;
- 18) prawidłowo posługiwać się specjalistycznym sprzętem medycznym i rehabilitacyjnym;
- 19) zapobiegać zaostrzeniu się objawów poprzez eliminację czynników wyzwalających nawrót choroby przewlekłe postępującej;
- 20) podejmować działania w zakresie hartowania i kształtowania kikutu amputowanej kończyny oraz prowadzić instruktaż;
- 21) nauczyć chorego obsługi protezy oraz korzystania z protez;
- 22) nauczyć i wspomagać chorego w korzystaniu z gorsetu ortopedycznego oraz innego pomocniczego zaopatrzenia ortopedycznego;
- 23) ocenić stan świadomości oraz wydolność układu krążenia i oddychania chorego z zaburzeniami neurologicznymi przy pomocy dostępnych metod;
- 24) określić rodzaj oraz czasokres drgawek i zapewnić bezpieczeństwo choremu podczas napadu drgawek;
- 25) określić rodzaj i zakres niedowładu, porażenia oraz obszar zaburzenia czucia;
- 26) ocenić i monitorować prawidłowość zastosowania wyciągu;
- 27) wykształcić automatyzm pęcherza moczowego;
- 28) prowadzić instruktaż w zakresie treningu pęcherza moczowego u chorych z problemem nietrzymania moczu;
- 29) łagodzić i eliminować lęk chorego;
- 30) łagodzić i eliminować zachowania wynikające ze stanu napięcia emocjonalnego;

**Kształcenie Podyplomowe – Specjalizacja – Program Specjalizacji
w Dziedzinie Pielęgniarstwa Opieki Długoterminowej dla Pielęgniarek**

- 31) zapewnić warunki i zachęcać chorego do podejmowania różnych form aktywności życiowej;
- 32) nauczyć chorego - z ograniczoną sprawnością - samoobsługi w czynnościach codziennych;
- 33) stosować techniki psychoterapii elementarnej, podtrzymującej;
- 34) przygotować chorego i jego rodzinę lub opiekunów do samoopieki i samopielęgnacji.

3. Treści nauczania:

- 1) problemy zdrowotne, psychologiczne i społeczne chorego z cukrzycą - planowanie i sprawowanie opieki:
 - a) obserwacja chorego na cukrzycę,
 - b) specyfika przebiegu choroby u osób w różnym wieku i kondycji zdrowotnej,
 - c) udział pielęgniarki w zapobieganiu wczesnym powikłaniom cukrzycowym, związanym szczególnie z leczeniem farmakologicznym cukrzycy, postępowaniem dietetycznym, aktywnością ruchową,
 - d) zapobieganie późnym powikłaniom cukrzycowym - specjalistyczne badania profilaktyczne, monitorowanie procesu leczenia i pielęgnacji, profilaktyka urazów, infekcji,
 - e) znaczenie rehabilitacji u chorych z powikłaniami cukrzycowymi,
 - f) samoopieka i samopielęgnacja w cukrzycy,
 - g) edukacja chorego na cukrzycę; przygotowanie rodziny lub opiekunów do sprawowania opieki nad chorym w warunkach domowych,
 - h) rola pielęgniarki w rozwiązywaniu problemów psychologicznych i społecznych chorego na cukrzycę;
- 2) problemy zdrowotne, psychologiczne i społeczne chorego z amputowaną kończyną:
 - a) rola pielęgniarki w opiece nad chorym oczekującym na amputację kończyny,
 - b) opieka nad chorym we wczesnym okresie po amputacji kończyny: zwalczanie bólu, łagodzenie lęku i niepokoju chorego, przygotowanie rodziny do udzielenia wsparcia i pomocy,
 - c) zapobieganie powikłaniom poamputacyjnym: pielęgnacja rany pooperacyjnej, zapobieganie obrzękowi i uszkodzeniom skóry kończyny amputowanej, hartowanie i kształtowanie

Kształcenie Podyplomowe – Specjalizacja – Program Specjalizacji
w Dziedzinie Pielęgniarstwa Opieki Długoterminowej dla Pielęgniarek

kikutu kończyny amputowanej, dieta chorego z amputowaną kończyną,

- d) usprawnianie chorych z amputowaną kończyną: wzmacnianie funkcji kończyn zdrowych oraz mięśni o szczególnym znaczeniu pomocniczym, nauka chodzenia, padania - zapewnienie bezpiecznych warunków w otoczeniu chorego, oprzyrządowanie pomocnicze amputowanej kończyny, usprawnianie przy przeciwwskazaniach do protezowania,
 - e) zaopatrzenie ortopedyczne chorych po amputacjach kończyn: przygotowanie kikutu do zaopatrzenia, rodzaje protez kończyny górnej i kończyny dolnej, obsługa protezy - nakładanie, zdejmowanie, konserwacja, kontrola skóry,
 - f) edukacja chorego i jego rodziny lub opiekunów; przygotowanie do samodzielnego sprawowania opieki i pielęgnacji,
 - g) udział pielęgniarki w rozwiązywaniu problemów psychologicznych i społecznych chorych po amputacjach kończyn (poczucie straty, brak akceptacji, izolacja, apatia, depresja);
- 3) planowanie i realizacja indywidualnej opieki pielęgniarskiej nad chorym ze stwardnieniem rozsianym - problemy zdrowotne, psychologiczne i społeczne:
- a) obserwacja, różnicowanie i interpretacja objawów chorobowych,
 - b) zapobieganie zaostrzeniu się choroby (nawrotom),
 - c) zapewnienie bezpiecznych warunków w otoczeniu chorego (ochrona przed urazem, wypadkiem),
 - d) podejmowanie działań zapobiegających powikłaniom ze strony poszczególnych układów i narządów oraz usprawnianie ich funkcji: narządu ruchu (przykurcze, zaburzenia koordynacji ruchów, współruchy patologiczne), narządu mowy (dyszartrie), narządu wzroku (niedowidzenie),
 - e) monitorowanie funkcji układu wydalania oraz podejmowanie działań interwencyjnych celem przywrócenia prawidłowego wydalania: zapobieganie biegunkom i zaparciom, zapobieganie nietrzymaniu i zatrzymaniu moczu,
 - f) dobór i wykorzystanie specjalistycznego sprzętu medycznego,
 - g) aktywizacja życiowa chorych ze stwardnieniem rozsianym,
 - h) przygotowanie rodziny lub opiekunów do sprawowania opieki nad chorym (rozpoznawanie niepokojących symptomów choroby, udzielanie pomocy w sytuacjach nagłych,

Kształcenie Podyplomowe – Specjalizacja – Program Specjalizacji
w Dziedzinie Pielęgniarstwa Opieki Długoterminowej dla Pielęgniarek

- zapewnienie bezpieczeństwa, systematyczne ćwiczenia usprawniające);
- 4) organizacja indywidualnej opieki pielęgniarstwa nad chorym po przebytych udarze mózgu - problemy zdrowotne, psychologiczne i społeczne:
- a) ocena wydolności psychofizycznej chorego we wczesnym okresie po udarze mózgu: ocena funkcji układu krążenia i oddychania, ocena stanu świadomości,
 - b) obserwacja i ocena objawów patologicznych ze strony układu nerwowego (niedowłady i porażenia, drgawki, odruchy patologiczne, zaburzenia czucia, zawroty głowy, zaburzenia mowy),
 - c) obserwacja i ocena innych towarzyszących objawów (nudności, wymioty, zaburzenia wydalania),
 - d) zapobieganie powikłaniom wynikającym z długotrwałego unieruchomienia: ból wzgórzowy, przykurcze, odleżyny, odparzenia i stany zapalne skóry, błon śluzowych, infekcje, zakrzepowe zapalenie żył,
 - e) zaopatrzenie ortopedyczne, leczniczo-rehabilitacyjne (stabilizatory, podciągacze, łuski) i pomocnicze dla osób po przebytych udarze mózgu,
 - f) problemy psychospołeczne chorych po udarze mózgu - rola pielęgniarki w readaptacji chorych do warunków codziennego życia,
 - g) edukacja chorego, jego rodziny i bliskich w zakresie samoopieki i pielęgnacji w warunkach domowych;
- 5) problemy zdrowotne, psychologiczne i społeczne chorego z chorobą ośrodkowego układu nerwowego na przykładzie uszkodzenia rdzenia kręgowego - planowanie i sprawowanie opieki:
- a) obserwacja, ocena i monitorowanie objawów ze strony układu nerwowego: niedowłady i porażenia - rodzaje, zakres, różnicowanie; zaburzenia czucia - rodzaje, zakres; zaburzenia wydalania (nietrzymanie moczu, pęcherz neurogenny, nietrzymanie kału); powikłania wynikające z długotrwałego unieruchomienia; zaburzenia połykania; zaburzenia funkcji seksualnych,
 - b) współczesne metody leczenia uszkodzeń rdzenia kręgowego (zachowawcze i operacyjne),
 - c) zaopatrzenie ortopedyczne i ortotyczne chorych z uszkodzeniem rdzenia kręgowego: zasady stosowania wyciągu, zastosowanie opatrunków gipsowych, gorsetów,

**Kształcenie Podyplomowe – Specjalizacja – Program Specjalizacji
w Dziedzinie Pielęgniarstwa Opieki Długoterminowej dla Pielęgniarek**

- protezy kończyny górnej i kończyny dolnej (dobór, obsługa, wykorzystanie),
- d) problemy psychologiczne i społeczne chorych (poczucie straty, brak akceptacji, uzależnienie, lęk, izolacja);
- 6) problemy zdrowotne, psychologiczne i społeczne chorego z chorobami narządu ruchu - na przykładzie reumatoidalnego zapalenia stawów - specyfika opieki:
- a) obserwacja, ocena i monitorowanie objawów chorobowych: bóle i obrzęki stawów, zniekształcenia, nadwichnięcia, przykurcze,
- b) nowoczesne metody leczenia chorób reumatycznych: leczenie farmakologiczne, leczenie metodami fizycznymi (masaż, balneoterapia, apiterapia, diadynamika i diatermia krótkofalowa, jonoforeza, ultradźwięki, pola magnetyczne) i inne, specjalistyczne leczenie operacyjne,
- c) udział pielęgniarki w rehabilitacji chorych: zapobieganie powikłaniom (prawidłowe ułożenie kończyn, dobór i systematyka ćwiczeń usprawniających), zaopatrzenie ortopedyczne, ortotyczne i pomocnicze chorych (dobór, wykorzystanie), aktywizacja chorych w wykonywaniu czynności codziennych - przygotowanie chorego do samoobsługi, przygotowanie rodziny do czynnego współuczestnictwa w rehabilitacji;
- 7) planowanie i sprawowanie opieki pielęgniarskiej nad chorym z chorobą nowotworową o niepomyślnym rokowaniu (na przykładzie choroby nowotworowej krwi, mózgu, piersi i narządów płciowych, żołądka, płuc, jelit i innych) - problemy zdrowotne, psychologiczne i społeczne:
- a) obserwacja, ocena i monitorowanie objawów chorobowych: bólu przewlekłego, objawów towarzyszących (drgawki, nudności, wymioty, kurcze jelit, zaparcia, biegunki, stany zapalne skóry i błon śluzowych, duszność, utrudnienia w wydalaniu, bezsenność i innych),
- b) współczesne metody leczenia chorób nowotworowych na wybranych przykładach: chemioterapia, radioterapia (radykalna, wspomagająca, paliatywna), leczenie operacyjne, terapia komplementarna, metody zwalczania bólów nowotworowych, objawy niepożądane jako uboczne skutki leczenia (oparzenia, nudności, wymioty, biegunki, wypadanie włosów, wyczerpanie, zaburzenia odporności, zmiany nastroju i innych) oraz ich eliminacja,

- c) zasady bezpieczeństwa chorych i personelu medycznego przy stosowaniu różnych metod terapii,
- d) problemy psychospołeczne chorych (apatia, depresja, bezradność, lęk, brak samoakceptacji, agresja, poczucie zagrożenia, samotność, uzależnienie i inne) - skale miar psychometrycznych, łagodzenie napięcia emocjonalnego i stresu, pomoc rodzinie chorego w terminalnej fazie choroby,
- e) organizacja opieki paliatywnej i hospicyjnej w Polsce i na świecie,
- f) "Narodowy Program Zwalczania Chorób Nowotworowych" - założenia,
- g) "Program Rozwoju Opieki Paliatywnej i Hospicyjnej w Polsce" - założenia.

MODUŁ II. PROBLEMY ZDROWOTNE, PSYCHOLOGICZNE I SPOŁECZNE LUDZI STARSZYCH

1. Cel modułu

Przygotowanie pielęgniarki do realizacji i koordynacji opieki nad człowiekiem starszym, ukierunkowanej w szczególności na zwiększenie możliwości podopiecznego oraz zmniejszenie istniejących ograniczeń spowodowanych chorobą przewlekłą i zmianami psychofizycznymi uwarunkowanymi osiągnięciem wieku podeszłego.

2. Wykaz umiejętności wynikowych

W wyniku realizacji treści nauczania pielęgniarka powinna:

- 1) zapobiegać niesprawności wieku podeszłego poprzez kształtowanie pozytywnych zachowań sprzyjających zachowaniu i umacnianiu zdrowia;
- 2) ocenić możliwości starszego człowieka w zakresie samoobsługi;
- 3) planować i realizować zindywidualizowaną opiekę nad podopiecznym w starszym wieku, opartą na ocenie zapotrzebowania na określony rodzaj pomocy;
- 4) monitorować sytuację zdrowotną i psychospołeczną podopiecznego i udzielać pomocy w rozwiązywaniu występujących problemów;
- 5) nawiązać kontakt terapeutyczny z podopiecznym, kierując się akceptacją, zrozumieniem, empatią;
- 6) wykorzystywać różnorodne techniki komunikowania;
- 7) łagodzić lęk i niepokój podopiecznego;

**Kształcenie Podyplomowe – Specjalizacja – Program Specjalizacji
w Dziedzinie Pielęgniarstwa Opieki Długoterminowej dla Pielęgniarek**

- 8) eliminować zachowania agresywne;
- 9) zapobiegać progresji chorób przewlekłych i powikłaniom w przebiegu tych schorzeń (przestrzeganie zasad leczenia farmakologicznego, dietetycznego, aktywna rehabilitacja);
- 10) zapobiegać stanom zagrożenia życia w przebiegu chorób przewlekłych;
- 11) zapewnić bezpieczne warunki otoczenia chorego oraz zapobiegać urazom i wypadkom;
- 12) aktywizować podopiecznego do wykonywania "czynności codziennych", wysiłku fizycznego w granicach tolerancji organizmu oraz wysiłku intelektualnego;
- 13) aktywizować podopiecznego do nawiązywania i podtrzymywania kontaktów społecznych oraz rozwijania zainteresowań;
- 14) udzielać wielokierunkowego wsparcia rodzinie, bliskim chorego (poradnictwo, koordynacja pracy zespołu interdyscyplinarnego, kontakt z grupami wsparcia i samopomocy).

3. Treści nauczania:

- 1) współczesne poglądy naukowe na proces starzenia się;
- 2) czynniki determinujące starość człowieka;
- 3) zmiany involucyjne a zmiany chorobowe w organizmie starszego człowieka;
- 4) problemy zdrowotne osób starszych - specyfika przebiegu wybranych chorób przewlekłych - różnicowanie, leczenie, pielęgnowanie:
 - a) układu krążenia (nadciśnienie tętnicze, niewydolność krążenia, zaburzenia rytmu serca i przewodnictwa, niewydolność naczyń wieńcowych serca),
 - b) układu oddechowego (zapalenie płuc, rozedma płuc),
 - c) narządu ruchu (osteoporoza),
 - d) układu pokarmowego (nieżyty żołądka i jelit, kamica dróg żółciowych, przepukliny, uchyłkowatość jelita grubego),
 - e) układu moczowo-płciowego (przerost gruczołu krokowego, nietrzymanie moczu, zakażenia dróg moczowych),
 - f) zaburzeń neurologicznych (niewydolność naczyniowa mózgu, choroba Parkinsona),
 - g) chorób otępiennych - choroba Alzheimerera,
 - h) zaburzeń psychicznych wieku podeszłego,
 - i) cukrzycy w podeszłym wieku;

**Kształcenie Podyplomowe – Specjalizacja – Program Specjalizacji
w Dziedzinie Pielęgniarstwa Opieki Długoterminowej dla Pielęgniarek**

- 5) udzielanie pierwszej pomocy w stanach nagłych (stany zagrożenia życia w schorzeniach układu krążenia i układu oddechowego, zatrucia zewnątrz- i wewnątrzpochodne, resuscytacja krążeniowo-oddechowa);
- 6) urazy i wypadki u osób starszych;
- 7) problemy psychospołeczne osób starszych (osamotnienie, izolacja społeczna, poczucie zagrożenia, lęk przed zniechęceniem);
- 8) rehabilitacja osób w starszym wieku.

**MODUŁ III. PROBLEMY ZDROWOTNE, PSYCHOLOGICZNE I
SPOŁECZNE OSÓB UPOŚLEDZONYCH UMYSŁOWO**

1. Cel modułu

Przygotowanie pielęgniarki do świadczenia i koordynowania profesjonalnej opieki nad osobami upośledzonymi umysłowo.

2. Wykaz umiejętności wynikowych

W wyniku realizacji treści nauczania pielęgniarka powinna:

- 1) przedstawić formy profilaktyki upośledzeń umysłowych;
- 2) scharakteryzować zaburzenia rozwoju intelektualnego;
- 3) przedstawić znaczenie i skutki wystąpienia upośledzenia umysłowego oraz zaburzeń rozwoju dziecka dla funkcjonowania jego rodziny i środowiska;
- 4) współorganizować środowisko terapeutyczne;
- 5) współtworzyć i koordynować indywidualny program terapeutyczny;
- 6) pozyskać podopiecznego do aktywnego współdziałania i współpracy w rehabilitacji i pielęgnacji;
- 7) zapewnić bezpieczeństwo fizyczne i psychiczne podopiecznego;
- 8) planować i koordynować opiekę pielęgniarską;
- 9) modyfikować realizację indywidualnej opieki w zależności od:
 - a) zakresu samodzielności i samoobsługi osoby upośledzonej,
 - b) możliwości rewalidacyjnych podopiecznego,
 - c) uzyskanych efektów rozszerzania i potęgowania możliwości osoby upośledzonej umysłowo;
- 10) koordynować wdrażanie przyjętych standardów opieki pielęgniarskiej oraz opracowywać standardy w opiece nad osobami z upośledzeniem umysłowym;
- 11) współuczestniczyć w programie psychoterapii;

**Kształcenie Podyplomowe – Specjalizacja – Program Specjalizacji
w Dziedzinie Pielęgniarstwa Opieki Długoterminowej dla Pielęgniarek**

- 12) uczestniczyć w procesie wychowania i nauczania specjalnego;
- 13) współpracować w zespole interdyscyplinarnym;
- 14) efektywnie współpracować z rodziną i bliskimi podopiecznego.

3. Treści nauczania:

- 1) charakterystyka niepełnosprawności umysłowej:
 - a) współczesne poglądy naukowe na temat uwarunkowań upośledzeń umysłowych, profilaktyka upośledzeń umysłowych,
 - b) klasyfikacja upośledzeń umysłowych,
 - c) charakterystyka osób z upośledzeniem umysłowym,
 - d) zaburzenia rozwoju osobniczego i funkcji psychofizycznych u osób z upośledzeniem umysłowym: wady rozwojowe układów i narządów (upośledzenie funkcji narządu ruchu, wady wzroku i słuchu, wady wrodzone narządów wewnętrznych, upośledzenie procesów odpornościowych), funkcje orientacyjno-poznawcze osób upośledzonych, komunikowanie i rozwój mowy, nadpobudliwość ruchowa, zaburzenia neurologiczne, epilepsja, zespoły zaburzeń wegetatywnych współistniejących z upośledzeniem umysłowym, przebieg dojrzewania płciowego,
 - e) rozwój osobowości i dojrzałości społecznej - zaburzenia emocjonalne,
 - f) tempo uczenia się, trwałość efektów nauczania,
 - g) zaburzenia psychiczne towarzyszące upośledzeniom umysłowym - różnicowanie upośledzeń umysłowych i zaburzeń psychicznych,
 - h) agresja i autoagresja - uwarunkowania, zapobieganie, środki przymusu bezpośredniego - warunki i zasady stosowania;
- 2) rehabilitacja osób niepełnosprawnych umysłowo:
 - a) rehabilitacja ruchowa osób z upośledzeniem umysłowym,
 - b) aktywizacja osób niepełnosprawnych intelektualnie: sport na przykładzie wybranych dyscyplin, terapia zabawą, terapia pracą, rekreacja, kulturoterapia w aktywizacji osób niepełnosprawnych,
 - c) psychoterapia zaburzeń psychicznych towarzyszących upośledzeniu umysłowemu,
 - d) współpraca z rodziną i osobami bliskimi w realizacji opieki nad osobą upośledzoną umysłowo w warunkach domowych (systemy wsparcia i pomocy);

- 3) nauczanie specjalne:
- a) szkoła życia,
 - b) szkoła specjalna: szkoła podstawowa, szkoła zawodowa (zasady funkcjonowania, organizacja i przebieg procesu kształcenia),
 - d) szkoła integracyjna (cele i założenia programu integracyjnego),
 - e) organizacja i zapewnienie warunków służących umacnianiu zdrowia i zapobieganiu chorobom, urazom i wypadkom u dzieci specjalnej troski - rola pielęgniarki.

MODUŁ IV. PROBLEMY ZDROWOTNE, PSYCHOLOGICZNE I SPOŁECZNE OSÓB Z ZABURZENIAMI PSYCHICZNYMI

1. Cel modułu

Przygotowanie pielęgniarki do świadczenia specjalistycznej opieki nad osobami z zaburzeniami psychicznymi.

2. Wykaz umiejętności wynikowych

W wyniku realizacji treści nauczania pielęgniarka powinna:

- 1) różnicować nerwice i choroby psychiczne;
- 2) oceniać i analizować zwiastunowe objawy zaburzeń psychicznych;
- 3) rozpoznać i przewidzieć zachowania chorego;
- 4) rozpoznawać i zinterpretować mechanizmy obronne osobowości chorego;
- 5) interpretować ukryty sens objawów;
- 6) określić możliwości funkcjonowania chorych w zmienionej sytuacji;
- 7) komunikować się z chorym;
- 8) rozpoznać sytuacje zagrażające zdrowiu i życiu chorego;
- 9) obniżać napięcie emocjonalne i eliminować lęk;
- 10) zapewnić bezpieczeństwo choremu;
- 11) pozyskać chorego do świadomego udziału w procesie leczenia i opieki;
- 12) kształtować i podtrzymywać umiejętności kontaktów społecznych chorych;
- 13) reagować w sytuacjach konfliktowych;
- 14) koordynować wdrażanie standardów opieki nad chorym z zaburzeniami psychicznymi;

**Kształcenie Podyplomowe – Specjalizacja – Program Specjalizacji
w Dziedzinie Pielęgniarstwa Opieki Długoterminowej dla Pielęgniarek**

- 15) wdrażać zasady i realizować niektóre formy rehabilitacji zaburzeń psychicznych;
- 16) stosować różne formy aktywizacji i rozwijania zdolności adaptacji osób z zaburzeniami psychicznymi;
- 17) zaproponować i właściwie wykorzystać różnorodne formy terapii zajęciowej;
- 18) zapewniać warunki opieki i oddziaływać psychoprofilaktycznie;
- 19) integrować grupę podopiecznych.

3. Treści nauczania:

- 1) organizacja i kierunki rozwoju w opiece psychiatrycznej w Polsce i na świecie:
 - a) współczesne poglądy na temat zdrowia psychicznego,
 - b) psychoprofilaktyka w świetle programów polityki zdrowotnej: "Narodowy Program Zdrowia", "Zdrowie 21 - 21 celów polityki zdrowotnej krajów członkowskich Światowej Organizacji Zdrowia" i inne,
 - c) formy organizacyjne opieki psychiatrycznej - zasady doboru jednostek i kwalifikacji chorych,
 - d) opieka psychiatryczna w świetle założeń reformy systemu ochrony zdrowia;
- 2) pielęgnowanie chorych w wybranych jednostkach klinicznych:
 - a) patogeneza zaburzeń psychicznych i nerwic,
 - b) obserwacja, ocena i monitorowanie objawów chorobowych w wybranych schorzeniach: schizofrenia, choroby afektywne (depresja, mania, agresja), psychozy reaktywne (depresja reaktywna, paranoja, zespół paranoidalny, histeria), zaburzenia osobowości, nerwice,
 - c) specyfika opieki pielęgniarzkiej nad chorym z zaburzeniami psychicznymi,
 - d) relacje pielęgniarka - podopieczny z zaburzeniami psychicznymi: terapeutyczne i nieterapeutyczne formy relacji,
 - e) znaczenie i planowanie indywidualnej opieki pielęgniarzkiej: udział pielęgniarki w psychoterapii (psychoterapia indywidualna, psychoterapia grupowa, terapia zajęciowa), udział pielęgniarki w rehabilitacji chorych psychicznie (współdziałanie w zespole interdyscyplinarnym),
 - f) psychoedukacja chorych, ich rodzin i bliskich;

- 3) udział pielęgniarki w profilaktyce i terapii uzależnień - alkoholizm, narkomania, uzależnienie od innych środków psychoaktywnych:
 - a) rodzaje i charakterystyka uzależnień,
 - b) udział pielęgniarki w terapii uzależnień,
 - c) organizacja systemu społecznego wsparcia (grupy samopomocy, punkty konsultacyjne, ośrodki interwencyjne, ośrodki leczniczo-rehabilitacyjne),
 - d) profilaktyka uzależnień.

MODUŁ V. ORGANIZACJA SYSTEMÓW OCHRONY ZDROWIA I POMOCY SPOŁECZNEJ

1. Cel modułu

Przygotowanie pielęgniarki do podejmowania działań na rzecz zapewnienia podopiecznemu dostępności świadczeń w zakresie ochrony zdrowia i pomocy społecznej w warunkach instytucjonalnych i pozainstytucjonalnych oraz do podejmowania odpowiedzialności za realizację tych świadczeń zgodnie z oczekiwaniami odbiorców.

2. Wykaz umiejętności wynikowych

W wyniku realizacji treści nauczania pielęgniarka powinna:

- 1) przedstawić cele i główne założenia reformy systemu ochrony zdrowia;
- 2) omówić założenia projektu krajowej sieci szpitali z uwzględnieniem różnych form opieki długoterminowej;
- 3) przedstawić organizację systemu podstawowej opieki zdrowotnej, rolę i zadania lekarza rodzinnego;
- 4) omówić rolę i zadania pielęgniarki w podstawowej opiece zdrowotnej;
- 5) przedstawić zasady współdziałania pielęgniarki podstawowej opieki zdrowotnej w zespole interdyscyplinarnym;
- 6) omówić zasady organizacji i funkcjonowania zakładów opieki zdrowotnej;
- 7) przedstawić zasady funkcjonowania systemu powszechnego ubezpieczenia zdrowotnego;
- 8) omówić organizację i zadania Narodowego Funduszu Zdrowia;
- 9) scharakteryzować zasady organizacji, finansowania oraz rodzaje i zakres świadczeń pielęgniarskich;

**Kształcenie Podyplomowe – Specjalizacja – Program Specjalizacji
w Dziedzinie Pielęgniarstwa Opieki Długoterminowej dla Pielęgniarek**

- 10) przedstawić główne cele i założenia polityki społecznej państwa;
- 11) scharakteryzować system pomocy społecznej;
- 12) przedstawić rodzaje i formy świadczeń społecznych;
- 13) organizować i koordynować system wsparcia społecznego;
- 14) udzielić porady i profesjonalnej pomocy podopiecznemu i jego rodzinie lub opiekunom w zakresie uzyskania niezbędnej pomocy instytucjonalnej i pozainstytucjonalnej w obszarze usług medycznych i świadczeń socjalnych;
- 15) współdziałać z innymi profesjonalistami na rzecz zapewnienia podopiecznym najbardziej potrzebnych i oczekiwanych świadczeń;
- 16) koordynować proces dostarczania świadczeń;
- 17) oceniać jakość świadczonych usług;
- 18) proponować rozwiązania w skomplikowanych sytuacjach dotyczących organizacji świadczeń zdrowotnych.

3. Treści nauczania:

- 1) organizacja systemu ochrony zdrowia:
 - a) główne założenia i kierunki reformy systemu ochrony zdrowia: organizacja i funkcjonowanie systemu podstawowej opieki zdrowotnej; miejsce i rola pielęgniarki w systemie podstawowej opieki zdrowotnej i jej zadania w rozpoznawaniu i realizacji potrzeb osób przewlekle chorych i niepełnosprawnych; organizacja lecznictwa szpitalnego - zakres świadczeń; opieka długoterminowa - perspektywy rozwoju różnych form opieki,
 - b) zakład opieki zdrowotnej - organizacja, rodzaje, status prawny, finansowanie, rodzaje świadczeń zdrowotnych,
 - c) system powszechnego ubezpieczenia zdrowotnego - finansowanie opieki długoterminowej,
 - d) świadczenia zdrowotne wykonywane przez pielęgniarkę - formy organizacji i finansowania, zakres i rodzaje usług na rynku usług zdrowotnych;
- 2) organizacja systemu pomocy społecznej:
 - a) polityka społeczna - przedmiot, cele i założenia,
 - b) miejsce i zadania pomocy społecznej w systemie zabezpieczenia socjalnego,
 - c) instytucje opiekuńcze, domy pomocy społecznej, opieka środowiskowa - zasady działania, zadania,
 - d) rodzaje świadczeń społecznych w środowisku i instytucjach opiekuńczych: poradnictwo, interwencja środowiskowa,

Kształcenie Podyplomowe – Specjalizacja – Program Specjalizacji w Dziedzinie Pielęgniarstwa Opieki Długoterminowej dla Pielęgniarek

interwencja społeczna, grupy samopomocy - organizowanie i współpraca, współdziałanie z instytucjami oraz organizacjami samorządowymi, pozarządowymi;

- 3) rola i zadania instytucji rządowych, samorządowych i pozarządowych w zabezpieczeniu i koordynacji świadczeń społecznych:
 - a) zadania instytucji rządowych w realizacji polityki społecznej państwa,
 - b) kompetencje i zadania statutowe województwa, powiatu, gminy w zakresie świadczeń zdrowotnych i społecznych,
 - c) udział organizacji pozarządowych i innych instytucji w zabezpieczeniu potrzeb zdrowotnych i społecznych obywateli.

VI. Kwalifikacje kadry dydaktycznej

1. Organizator kształcenia zapewnia w przedmiotowej dziedzinie kształcenia wykładowców posiadających:

- 1) tytuł naukowy profesora w dziedzinie odpowiadającej tematyce wykładów;
- 2) stopień naukowy doktora habilitowanego w dziedzinie odpowiadającej tematyce wykładów;
- 3) stopień naukowy doktora w dziedzinie odpowiadającej tematyce wykładów.

2. Wykładowcami mogą być osoby mające nie mniej niż pięcioletni staż zawodowy w dziedzinie będącej przedmiotem specjalizacji, doświadczenie dydaktyczne oraz spełniają co najmniej jeden z warunków:

- 1) posiadają tytuł zawodowy magistra pielęgniarstwa;
- 2) posiadają tytuł specjalisty w dziedzinie pielęgniarstwa przewlekłe chorych i niepełnosprawnych, opieki długoterminowej lub w dziedzinie pokrewnej;
- 3) posiadają specjalizację lekarską w dziedzinie medycyny odpowiadającą dziedzinie pielęgniarstwa będącej przedmiotem specjalizacji;
- 4) posiadają ukończone studia wyższe na kierunku mającym zastosowanie w ochronie zdrowia lub inne kwalifikacje niezbędne do realizacji wybranych zagadnień.